

ETİYOPYA

ÜLKE PROFİLİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü
2024

İçindekiler

1. GENEL BİLGİLER	3
2. GENEL EKONOMİK DURUM	7
3. DIŞ TİCARET	10
4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR	14
5. TÜRKİYE ile TİCARET	16
EKLER:.....	18

1. GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Resmi Dil	Amharikçe
Din	Hıristiyanlık % 45 , İslamiyet %50, Yerel inançlar %5
Başkent	Addis Ababa (2,8 milyon)
Yüzölçümü	1.104.300 km ²
Nüfus	107,4 Milyon (2024 yılı IMF tahmini)
Başlıca Şehirler	Addis Ababa, Afar, Dire Dawa, Mekele, Nazret
Etnik Yapı	Oromo %40, Amhara ve Tigre %32, Sidamo %9, Shankella %6, Somali %6, Afar %4, Diğer %3
Döviz Kuru	Birr
Uluslararası Telefon Kodu	+251

Kaynak: Economist Intelligence Unit, Country Report, CIA Fact Book, IMF

Tarihi, Siyasi ve İdari Durum

Etiyopya Afrika Kıtasında 3000 yıllık en eski medeniyete sahip olup, tarihte hiç bir zaman sömürge olmamış bir doğu Afrika ülkesidir. Etiyopya'nın M.Ö. 1237 yılında kurulduğu tarihçilerce iddia edilmektedir. Bugünkü anlamda M.Ö. 8. yüzyılda Etiyopya üzerinde kurulan ilk devlet Diamat Krallığıdır. Bu krallığın M.Ö. 1. yüzyılda çökmesiyle yerine Aksum Krallığı kurulmuştur. Bugünkü Etiyopya 1955 yılında kabul edilen Anayasa ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti adını almıştır.

1934-41 dönemindeki İtalyan işgali hariç tutulursa Afrika ülkeleri içinde sömürgeci yönetim altında idare edilmeyen tek ülke Etiyopya'dır ve uzun bir süre monarşi ile yönetilmiştir. 1974 yılında askeri cunta, the Derg, 1930 yılından beri hüküm süren İmparator Haile Salassie'yi tahtından indirerek sosyalist bir devlet kurmuştur. Kanlı darbeler, isyanlar, uzun süren kuraklık yılları ve toplu iltica sorunlarının var olduğu Etiyopya'da, 1991 yılında isyancı güçlerin Etiyopya Halkın Devrimci Demokratik Cephesi (Etiyopyan People's Revolutionary Democratic Front -EPRDF) altında bir koalisyon kurlmaları ile bu rejim de devrilmiştir. Askeri cuntanın devrilmesi ile politik ve ekonomik açıdan istikrarlı bir döneme girilmiş ve ülke Afrika'nın en istikrarlı ülkelerinden birisi haline gelmiştir. Ülkede Anayasa 1994 yılında yürürlüğe konmuş olup, ülkede çok partili parlamenter bir idari yapı söz konusudur. Anayasaya göre meclis iki bölümden oluşmaktadır: Tüm ülkeyi temsil eden federal milletvekilleri ve bölgelerini temsil eden federe milletvekilleri. Federal milletvekilleri federe milletvekillere göre daha fazla yetkiye sahiptirler.

Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti 9 federal bölgeye ve iki büyükşehir şehir (Addis Ababa ve Dire Dawa) idaresine ayrılmıştır. Gerek nüfus ve gerekse ekonomik açıdan en önemli bölgeler Oromiya ve Amhara'dır. Büyükşehirler ise Addis Ababa ve Dire Dawa'dır. Geçmiş yıllardaki deneyimler göz önüne alınarak idari yetkiler ciddi ölçülerde bölgelere ve iki büyükşehirde de il yönetimlerine bırakılmıştır.

Yaklaşık 100 milyonluk nüfusu ile Etiyopya Nijerya'dan sonra Afrika'nın en kalabalık ikinci ülkesi konumundadır. Etiyopya gittikçe artış göstermesine rağmen kişi başına düşen geliriyle UNDP'nin en yoksul ülkeleri arasında yer almaktadır. Etiyopya ekonomisi, limanlara olan uzaklığı, doğal

kaynaklarının ve altyapısının yetersizliği, kuraklık ve Eritre ile yaşadığı anlaşmazlıklardan dolayı yeterli gelişme gösterememiştir. 1991 yılına kadar Etiyopya'nın bir parçası olan Eritre ile Mayıs

1998 ile Aralık 2000 arasında sürekli çatışmalar söz konusu olmuştur. Aralık 2002'de Eritre ile Barış Anlaşması imzalanmış olmasına rağmen durum hassasiyetini korumaya devam etmekte ve özellikle var olan sınır probleminin kısa vadede çözümü de mümkün görülmemektedir. Diğer taraftan Etiyopya zayıf durumda olan Somali'deki geçici federal hükümete yardım etmek amacıyla 2006 yılında bu ülkeye müdahalede bulunmuş, Afrika Birliği Barış Gücünün bölgeye intikalinin gecikmesi nedeniyle Etiyopya birlikleri planlanandan daha uzun süre Somali'de kalmıştır

Nüfus-Etnik Yapı

Etiyopya Afrika'nın en fazla nüfusa sahip ülkelerinden birisidir. 2005 yılında 69,1 milyon olarak gerçekteşen nüfus, 2010 yılında 83 milyon olarak gerçekteşmiştir. 2017 yılında 92,7 milyon olan Etiyopya'nın nüfusu 2021 yılı itibariyle tahminen 98,7 milyona ulaşmıştır. Etiyopya'da yıllık nüfus artış hızı %3'ün üzerinde olup, nüfusun % 80'i kırsal bölgelerde, kalan %20'i ise şehir ve ilçelerde yaşamaktadır. Son 15-20 yıl içerisinde yüz binlerce Etiyopyalı ABD'ye göç etmiş ve özellikle Los Angeles ve Washington DC'ye yerleştirilmişlerdir. Önemli bir Etiyopyalı nüfus da Avrupa Birliği ülkelerinde yaşamaktadır. Etiyopya oldukça genç bir nüfusa sahip olup, toplam nüfusun %46,1'i 15 yaşın altında, %51,2'si 15-64 yaş arasında olup, 65 yaş ve üzerindeki nüfus ise sadece %2,7'dir. Ortalama ömür 55,4 yıl olup, bu rakam erkeklerde 52,9 yıl, kadınlarda ise 57,9 yıldır. Federal anayasaya göre Etiyopya, etnik kökenlerine bağlı olarak eyaletlere bölünmüş ise de, hiç bir eyalet etnik köken açısından tam homojen bir yapıya sahip değildir. Hatta bazı eyaletlerde çok farklı etnik kökenli insanlar bir arada bulunmaktadır. Etiyopya'da 64 farklı etnik grup bulunmakta olup, en büyük etnik grup Oromo'dur. Ülke nüfusunun %40'ı Oromo kabilesine aittir. Diğer etnik gruplar ise Amhara %25, Sidama %9, Tigre %7, Somali %6, Wolaita %4, Afar %4, Gurage %2 ve diğerleri %3'dür. Oromolar çoğunlukla orta ve güney kesimlerde yerleşik iken, Amhara ve Tigreler ülkenin kuzey bölümünde, Sidamalar kuzeybatıda, Somaliler güneydoğuda, Afarlar ise çoğunlukla kuzeydoğuda yerleşiktirler.

Etiyopya'da nüfusun %45'i Hıristiyan, %50'si Müslüman ve geri kalan %5'lik kesim ise yerel inanışlara sahiptir. Hıristiyanların %85'i Ortodoks, %10'u ise Protestan, %5'i de Katoliktir. Müslümanların ise hemen hemen tamamı Sünni Müslümandır.

Eğitim

Etiyopya eğitimli nüfus oranının oldukça düşük olduğu bir ülkedir. Ülkede zorunlu eğitim bulunmamakta, bu yüzden okur yazarlık oranı da son derece düşük kalmaktadır. Ancak, son yıllarda ülkede eğitime önem verilmeye başlanmış, ülkenin gelişme plan ve programlarında eğitim öncelikli konular arasında yer almaya başlamıştır. Bugün ilkokul çağındaki çocukların %70'i, orta düzeyde ise %40'ı eğitime devam etmektedir. Lise düzeyinde eğitime devam etme oranı ise %25 civarındadır. Ülkede okur yazarlık oranı ortalama %45 olup, bu oran erkeklerde %50, kadınlarda ise %40'dır. Okur yazarlık oranı şehirlerde %75 civarında iken, kırsal kesimde %25 civarındadır. Ülkede üniversite mezunlarının sayısı gittikçe artmakta ise de, üniversite mezunu sayısı oldukça düşüktür.

Coğrafi Yapı

Etiyopya 1,1 milyon kilometre karelik bir yüz ölçüme sahiptir. Kuzeyinde Eritre, Cibuti ve doğusunda Somali bulunurken, batıda Sudan ve güneyde Kenya ile komşuluğu bulunmaktadır. Etiyopya'nın denize sınırı yoktur. Dağlık bölgeler ülkenin kuzey kesimlerinde yer almaktadır. 4500 metre yüksekliğe sahip Ras Dashen, Semien Dağlarında bulunmaktadır.

Etiyopya yüksekliği 2000 ve 3000 metreler arasında değişen yüksek bir platoya sahiptir. Ülkenin kuzey doğusundan başlayan ve merkezden güneybatıya doğru genişleyen Rift Vadisi ülkeyi iki bölüme ayırmaktadır. Rift Vadisinin güney ve güneybatısında çok sayıda göl bulunmaktadır. Etiyopya'da Abay olarak bilinen Nil Nehri ülkeyi kuzeybatıdan girerek yaklaşık 800 km.lik bir yol katetmektedir. Etiyopya'daki en uzun iki nehir güneydoğu istikametinde akan ve yüksek bölgelerden düşük rakımlı bölgelere doğru ilerleyen Awash ve Wabishebelle nehirleridir. Ülkede yaklaşık 3 milyar MW hidroelektrik üretimini mümkün kılan irili ufaklı çok sayıda nehir bulunmaktadır.

Doğal Kaynaklar

Etiyopya hidroelektrik dışında diğer enerji kaynakları açısından son derece fakir bir ülkedir. Ülkede kullanılan enerjinin %98'i hidroelektrik kaynaklarından elde edilmektedir. Ülkenin özellikle orta kesimlerinde değerlendirilemeyen yüksek hidroelektrik potansiyeli bulunmaktadır. Ancak hidroenerjiye aşırı bağımlılık ülkede zaman zaman kuraklık sorununu da beraberinde getirmekte ve yağışların yetersiz olduğu durumlarda enerji üretiminde azalmalar söz konusu olabilmekte, bu durum da uzun süreli elektrik kesintilerine neden olabilmektedir. Bu durumdan özellikle sanayi sektörünü olumsuz etkilemektedir.

Etiyopya'da enerji üretimine elverişli 9 adet nehir bulunmakta olup, bu nehirler üzerinde yeni baraj inşaatları devam etmekte, bir kısım baraj inşaatları da projelendirilmiş durumdadır. Ancak sınırlı kaynaklar inşa halindeki barajların hedeflenen sürelerde faaliyete geçmesini engellemektedir. Güneş ve rüzgar gibi yenilenebilir enerji kaynakları ile ilgili çalışmalar da devam etmektedir.

Ülkede hidroenerji potansiyeli yeterince değerlendirilebildiği takdirde, düşük maliyetiyle birlikte, Etiyopya'nın Afrika'nın en önemli hidroenerji ihraç eden ülkelerinden birisi olabileceği uluslararası çevrelerce kabul edilmektedir.

Etiyopya'da evsel tüketim ve tarımsal kullanım açısından suya yapılan yatırımlar son derece yetersiz olup su ve sulama altyapısı konusunda oldukça geri düzeydedir. Nüfusun %60'dan fazlası halen yüzey sularından ihtiyacını karşılamakta, ev ve barınaklarda şebeke suları kullanımı son derece kısıtlı kalmaktadır. İnsanların önemli bir kısmı da tuvalet ihtiyacını açıkta gidermektedir. Ülkede insanların yaşadığı mahallere suyun ulaştırılarak sağlıklı bir su tüketiminin sağlanması ülkenin en önemli hedeflerinden olup, bu durum hükümetlerin üzerinde durduğu en önemli konular arasındadır.

Ülkede tarımsal arazilerin sulama imkanları da hemen hemen hiç gelişmemiş olup, bugün tarıma elverişli arazilerin ancak %4'ü sulanabilmektedir. Bu sulamanın da önemli bir kısmı çiftçilerin kendi imkanlarıyla geliştirdikleri sulamalardan oluşmaktadır. Bu durum ülkede tarımın tamamen doğal

yağışlara bağlı olarak yapılmasını zorunlu kılmakta ve bu durum sektörde verimliliği dűşürerek rekabetçi ürün üretimini engellemektedir. Rekabetçi olmayan üretim dış pazarlara girişi de zorlaştırmaktadır. Etiyopya'da yüksek yatırım maliyetleri nedeniyle sulama yatırımlarına fazla kaynak ayırlanamamaktadır.

Madencilik sektörünün, Etiyopya ekonomisi içinde önemi bugün için az olup, sektörün GSYH'ya katkısı %2 düzeyindedir. Ancak, Etiyopya Madencilik Bakanlığı'na göre ÷lkede önemli miktarda altın, titanyum, platinyum, nikel, potasyum ve soda yatakları vardır. Ayrıca rezerv durumları henüz tam olarak kestirilemeyen mermer, granit, kalker, kalay, alçıtaşı, değerli taş, demir cevheri, kömür, bakır, silis, diyotomit madenleri de mevcuttur. Jeotermal enerji dışında doğal gaz ve petrol potansiyelinin de olduğu tahmin edilmektedir.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2022	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*
GSYİH (Cari Fiyatlar - milyar \$)	118,97	159,75	145,03	120,91	138,35	157,97	179,19	201,58
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	6,4	7,2	6,1	6,5	7,1	7,7	8	7,8
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar - \$)	1 143	1 511	1 350	1 108	1 248	1 402	1 566	1 734
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	33,9	30,2	23,9	23,3	13,3	13,3	13,3	13,3
Cari İşlemler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	-4,3	-2,9	-3,4	-4,8	-3,4	-2,6	-2,1	-1,9
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	-	-	-	-	-	-	-	-
Nüfus (milyon)	104,08	105,71	107,4	109,12	110,86	112,64	114,44	116,27
Devletin Genel Toplam Borçlanmasının GSYİH'ya Oranı (%)	46,9	38,7	33,6	41,8	37,7	35	33	31,4

(*) Tahmini Veriler

Kaynak: IMF

Ekonomik Durum

Dünyanın ve Afrika'nın en fakir ülkelerinden birisi olan Etiyopya'da 1990'lı yılların başından itibaren serbest pazar ekonomisine dayalı stratejiler izlenmeye başlanmış ve yapısal reformların uygulanmasına öncelik verilmiştir. Bu çerçevede, iç fiyatların yeniden düzenlenmesi, dış ticaretin liberalizasyonu, devlet işletmelerinin özelleştirilmesi ve iç ve dış özel yatırımların desteklenmesi hükümetlerin öncelikli hedefleri arasında yer almıştır.

Hükümet yollar, elektrik santralleri ve telekomünikasyon gibi ülkenin altyapısını geliştirmek amacıyla yoğun bir yatırım sürecine girmiştir. Bunun yanı sıra, hükümet kamu iktisadi kuruluşlarının özelleştirilmesi programını da yürürlüğe koymuştur. Özelleştirme süreci her ne kadar yavaş olsa da son on yıl içerisinde bir çok küçük ve orta ölçekli kamu iktisadi kuruluşu özelleştirilmiştir.

Hükümet elektrik santralleri ve telekomünikasyon gibi sektörlerde yabancı yatırımları ülkeye çekmeye çalışmaktadır. Etiyopya'da tarım sektörü, tekstil ve deri gibi tarıma dayalı sanayilerde ve turizm sektörünün gelişiminde de yabancı sermayeye büyük ihtiyaç duyulmaktadır.

Yabancı ve yerli özel sektör yatırımlarını teşvik etmek amacıyla, 1992 yılında Yatırım Kanunu (Investment Code) çıkarılmış ve bu güne kadar bu kanunda bir kaç kez değişiklik yapılmıştır.

Etiyopya'da kalkınma planları uygulanmakta ve planlar sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması ve yoksulluğun giderilmesi için önemli tedbirleri içermektedir. Söz konusu planlarda tarım, sanayi ve altyapı öncelikli konuları teşkil etmekte olup, ülkedeki yaşam standartlarının yükseltilerek yoksulluğun giderilmesinin hizmetler sektöründen ziyade özellikle bu sektörlerle önem verilerek sağlanabileceği hususu benimsenmiştir.

Plan hedefleri doğrultusunda tarım sektöründe yeni arazilerin tarıma açılması, girdi kullanımının artırılması, alt yapının iyileştirilmesi ve elde edilen üretimin daha iyi koşullarda pazarlanmasının teşvik edilmesi yoluna gidilmektedir. Özellikle ülke ekonomisine büyük katkı sağlayan hububat, bakliyat, kahve ve çay gibi ürünlerin üretimlerinin artırılması için büyük çaba gösterilmiştir.

Etiyopya'da GSYİH, 2023 yılı itibarıyla 160 milyar dolara yükselmiştir. 2024 yılı GSYİH tahminleri ise 145 milyar dolardır. Etiyopya'nın GSYİH'sinin 2023 yılında %7,2 ile oldukça yüksek düzeyde artış göstermiş, 2024 yılında ise % 6,1 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Ekonomik Performans

Etiyopya'daki son ekonomik veriler ülke ekonomisinin global ekonomik krizin olumsuz etkilerinden kurtulmaya başladığını göstermektedir. Global resesyon Etiyopya'nın hem ihracatını hem de yatırımlarını olumsuz etkilemiştir. Tarım sektöründe son yaşanan gelişmeler ümit verici olup, olumsuz iklim koşullarına rağmen ekilen arazilerdeki ve gübre kullanımındaki artış, son yıllarda tarımsal üretimin beklenenden yüksek gerçekleşmesini sağlamaktadır. Ülkede enerji üretimi ise son yıllarda faaliyete geçen üç hidroelektrik santrali sayesinde ikiye katlanarak 2 milyar megawata yükselmiştir. Bu santrallerin tam kapasite ile çalışması durumunda enerji üretiminin %50 artış göstereceği belirtilmektedir.

Etiyopya'da önümüzdeki yıllarda GSYİH'nin hızlanarak artması beklenmektedir. Tarım sektöründe ve tarıma dayalı sanayi sektörlerindeki gelişmeler genel ekonomiyi olumlu yönde etkileyecektir. Etiyopya'da kullanılabilir enerji üretiminin artması ve pazarlama altyapısının gittikçe iyileşmesi neticesinde ülkede daha fazla üretici pazar için üretim yapmaya başlamış olup, bu sayının önümüzdeki yıllarda da gittikçe artış göstermesi beklenmektedir.

Gerçekleştirilen kurumsal reformlar, yeni düzenlemeler ve altyapının giderek iyileşmesi Etiyopya'daki ticari faaliyetleri de daha kolay ve daha ucuz hale gelmeye başlamıştır. Ancak, gerek altyapı ve gerekse mevzuat açısından halen ülkede yapılması gereken bir çok eksiklik söz konusudur.

Ülkede uzun süre yüksek seyreden enflasyon giderek azalma göstermiş olup, 2014 yılında %7,4'e gerilemiştir. Son yıllarda genel olarak yükseliş trendi yaşamıştır. 2017 yılında %10,7 olan enflasyon, 2022 yılında %33,9'a yükselmiş, 2023 yılında ise % 30,2 olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılında ise %25,6 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

İstihdam

Etiyopya dünyanın en fakir ülkelerinden birisi olması nedeniyle ortalama insan ömrü de oldukça düşük düzeydedir. Ülkede genç nüfusun oldukça yüksek düzeylerde bulunması çalışabilecek durumdaki insan sayısının da oldukça yüksek düzeylerde olmasına neden olmaktadır. Ülkede sanayi sektörünün gelişme göstermemiş olması nedeniyle iş imkanları oldukça sınırlı kalmaktadır. Etiyopya'nın istihdam rakamlarına ilişkin gerçekçi veriler bulunmamakta ancak, Etiyopya dünyada işsizliğin en yoğun olduğu ülkelerden birisi olarak bilinmektedir. Bazı kaynakların yapmış olduğu tahminlere göre ülkede işsizlik oranları %40'ın üzerindedir. Özellikle küresel kriz yıllarında bu rakamın %50'lerin üzerine çıktığı bildirilmektedir.

Ülkede eğitim düzeyinin yetersiz olması, yetişmiş kalifiye eleman miktarını da sınırlamaktadır. İş arayanların çok büyük bir kısmı vasıfsız eleman statüsündedir.

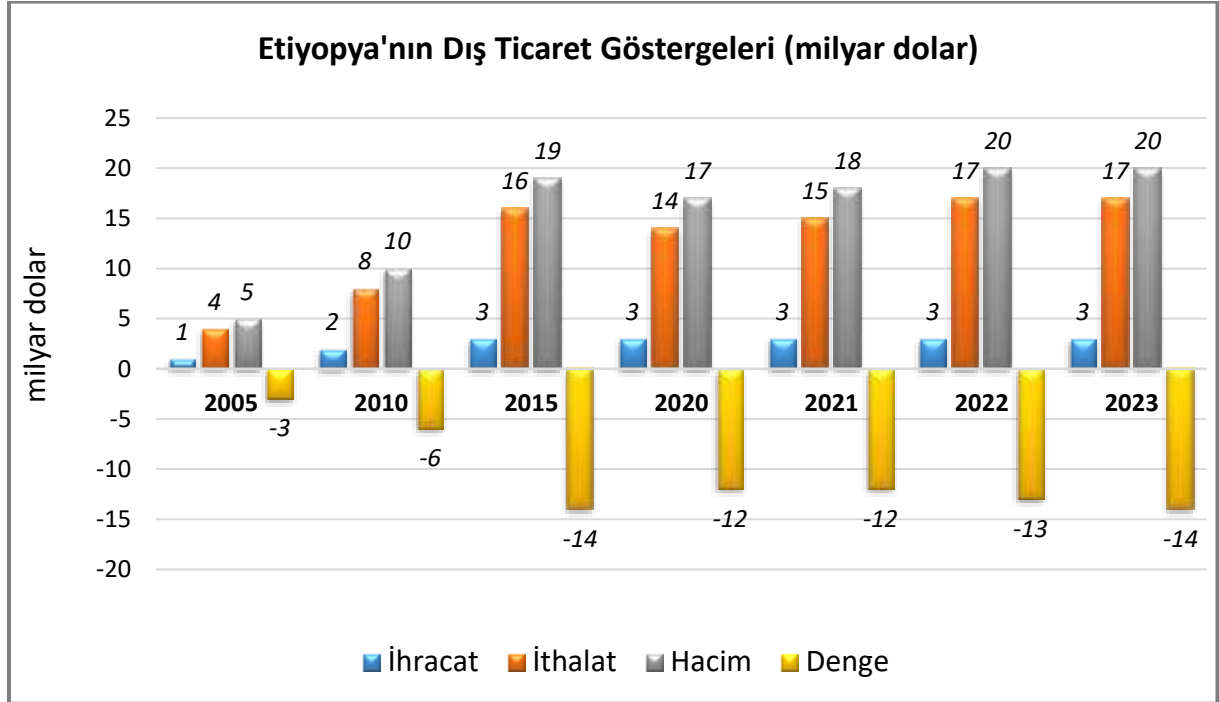
40 milyondan fazla işgücünün bulunduğu Etiyopya'da tarım sektörü, ülke ekonomisinde çok önemli bir yere sahip olması nedeniyle istihdamın da en yoğun olduğu sektördür. Toplam istihdamın yaklaşık %80'i tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Tarım sektöründen sonra hizmet sektörü %13'lük payı ile ikinci sırada yer almakta, geri düzeydeki sanayi sektörü ise %7'lik pay ile istihdama katkıda bulunmaktadır.

3. DIŞ TİCARET

Genel Durum

Ülkenin Dış Ticareti

Etiyopya dünyada en az gelişmiş ülkelerden biridir. Diğer az gelişmiş ülkeler gibi Etiyopya'da da tarım sektörü ana sektör konumunda olup, sektörün performansı tüm ekonominin performansına yön vermektedir. Sanayi sektörü ise gelişmenin başlangıç aşamalarındadır. Tarım sektörü dışında önemli bir üretim gücü bulunmayan Etiyopya, sanayi ürünlerinin önemli bir kısmını ithal etmektedir. Tarımsal ürünlerden elde ettiği ihracat geliri ile sanayi ürünleri ithalatını karşılayamayan Etiyopya, kronik bir biçimde dış ticaret açığı vermektedir. 2014 yılından itibaren 10 milyar doların üzerine çıkan dış ticaret açığının önümüzdeki yıllarda da devam etmesi beklenmektedir. 2023 yılı verilerine göre Etiyopya'nın ihracatı 2,9 milyar dolar, ithalatı ise 17 milyar dolardır. Söz konusu yılda Etiyopya'nın dış ticareti 14,2 milyar dolar açık vermiştir.

Kaynak: Trademap, Etiyopya Verileri.

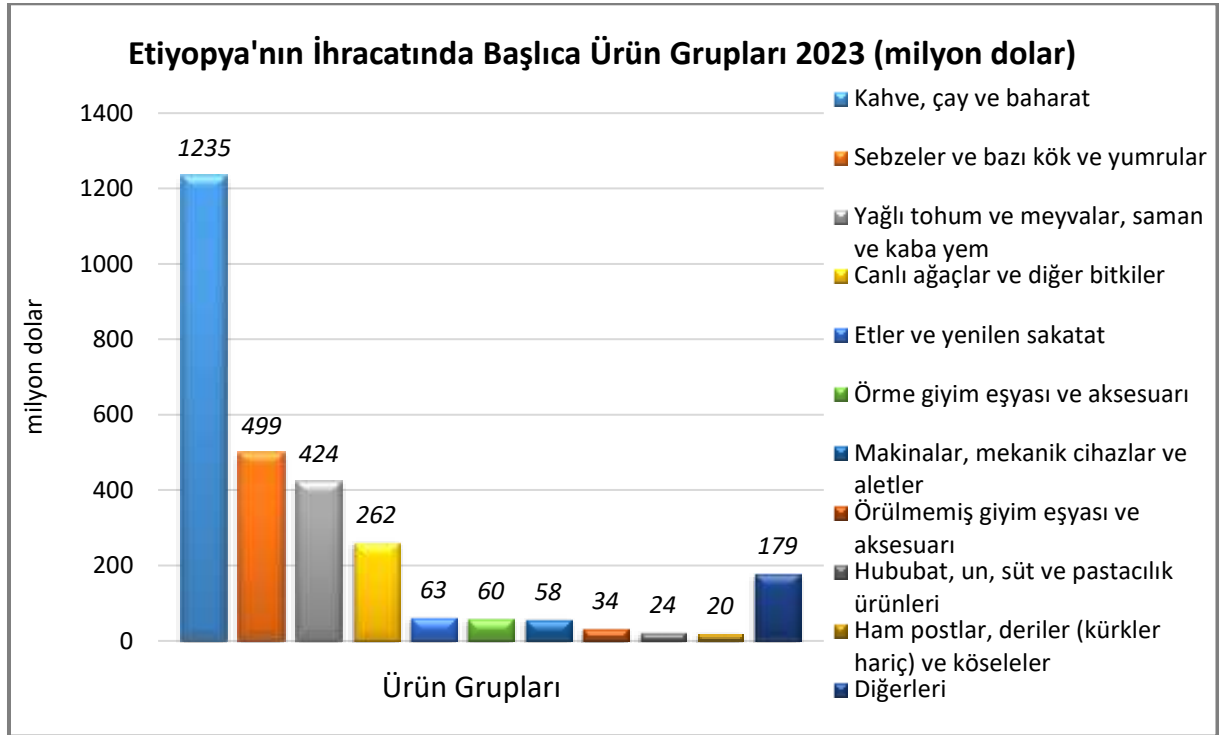
Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

Etiyopya'nın ihracatının çok büyük bir bölümü tarımsal ürünlere dayanmaktadır. 2021 yılında genel olarak en önemli ihraç ürünleri kahve, susam ve diğer yağlı tohumlar, sebzeler, bakliyat ve kesme çiçektir. İlk 5 ürünün ihracatı toplam ihracatın %70'inden fazlasını oluşturmaktadır. Etiyopya kahveyi en çok Almanya, Arabistan, ABD, Belçika ve Japonya'ya; susamı en çok Çin, İsrail, BAE, Türkiye ve Vietnam'a; sebzeyi Somali, Cibuti, Arabistan, BAE ve Yemen'e; bakliyatı Vietnam, Endonezya, Pakistan, BAE ve Kenya'ya; kesme çiçeği ise en çok Hollanda, Arabistan, İngiltere, Norveç ve Japonya'ya ihraç etmektedir.

Son yıllarda Etiyopya'nın ihracatta yüzünü güldüren ve en hızlı gelişme gösteren sektör çiçekçilik olmuştur. 2000 yılında 1 firma ile ihracata başlayan sektör günümüzde 100'ün üzerinde üretici-ihracatçıya sahiptir. 2005 yılında sadece 12 milyon dolar olan kesme çiçek ihracatı son yıllarda 200 milyon doların üzerine çıkmıştır.

Önemli diğer bir ihraç kalemi olan canlı hayvan veya bunların etlerinin tamamına yakını civardaki müslüman ülkelere ihraç edilirken deriler AB ve Uzak Doğu ülkelerine satılmaktadır.

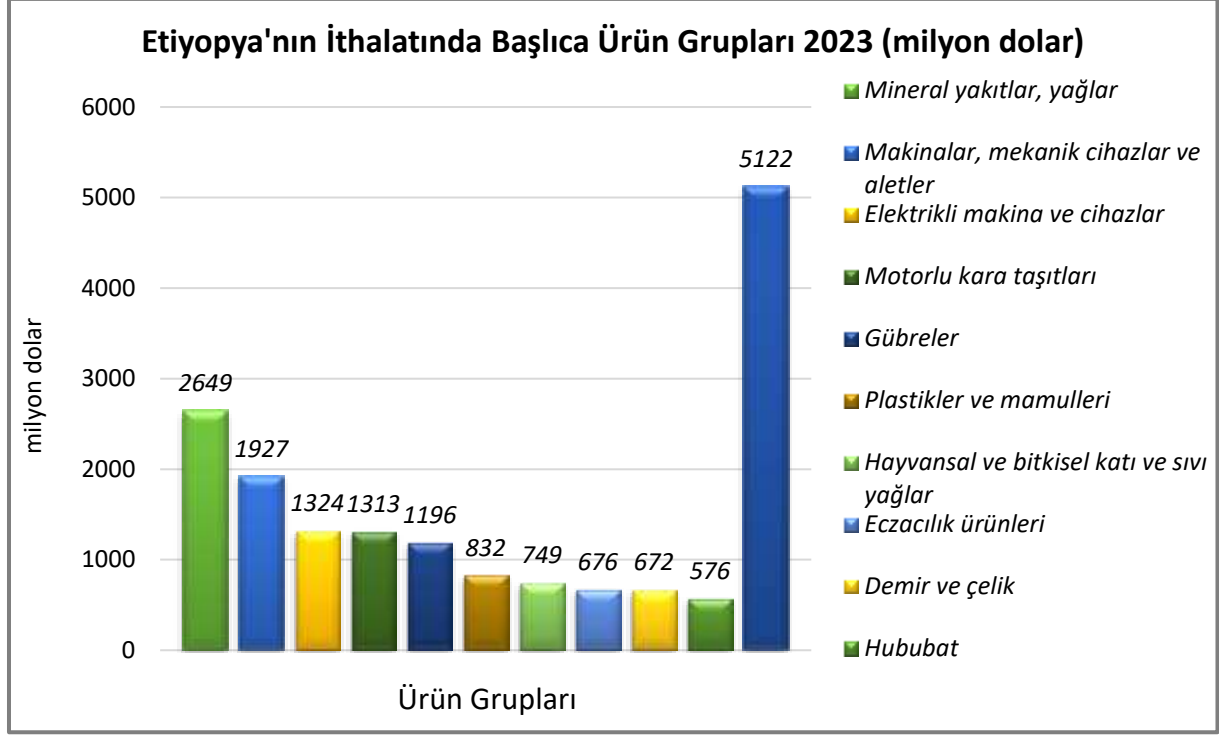

Kaynak: Trademap, Etiyopya Verileri

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İthalat

Etiyopya'nın ithalatının büyük bir bölümünü sanayi ürünleri oluşturmaktadır. Genel olarak petrol yağları, kimyasal gübreler, otomobiller, palm yağı ve tıbbi ilaçlar en önemli ithal kalemleridir. Etiyopya tarım ve gıda ürünü olarak en çok palm yağı, buğday, pirinç ve şeker ithal etmektedir. Bu dört tarım ürününün ithalatı toplam ithalatın da % 10'u gibi önemli bir oranına ulaşmaktadır.

Kaynak: Trademap, Etiyopya verileri

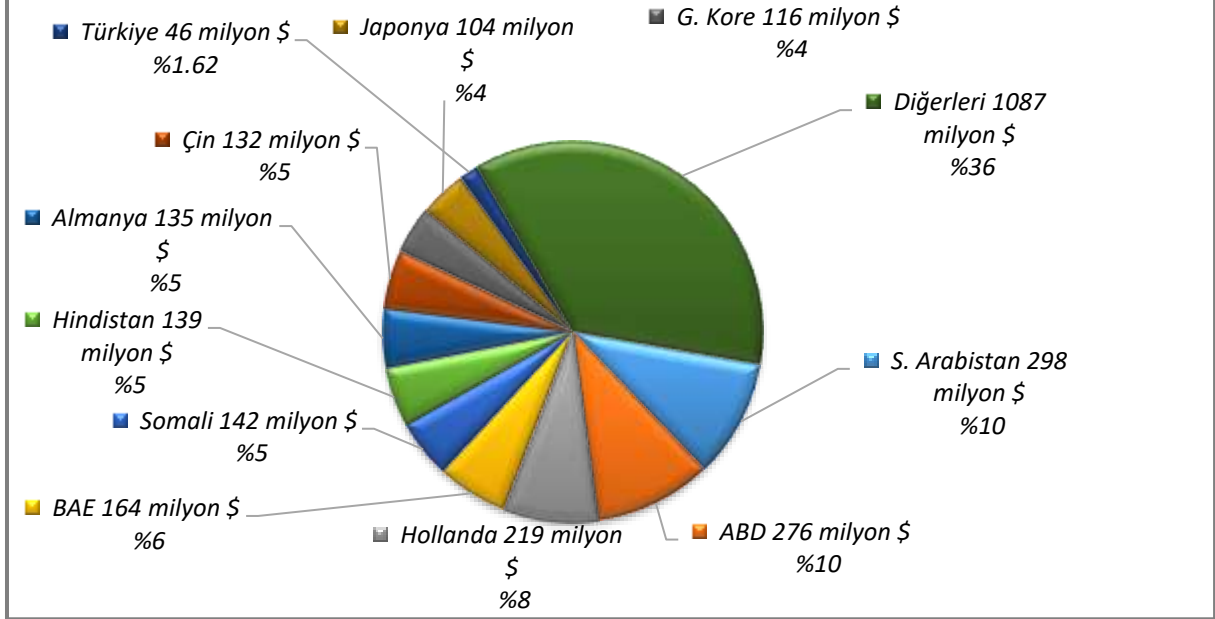
[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret

İhracat

Etiyopya'nın ihracatında S. Arabistan, ABD, Hollanda ve BAE en önemli yeri tutmaktadır. Türkiye Etiyopya'nın ihracatında %0,8 civarındaki payla 25. sırada yer almaktadır.

Etiyopya'nın Ükelere Göre İhracatı 2023 (milyon dolar, % pay)

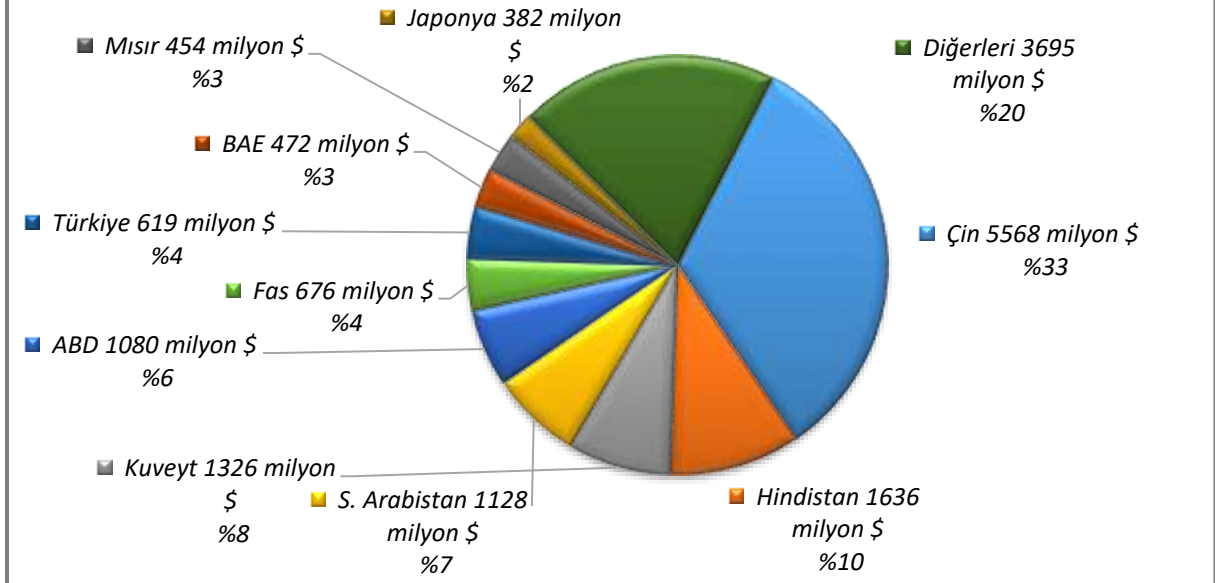

Kaynak: Trademap, Etiyopya verileri
[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İthalat

Etiyopya'nın ithalatında ise Çin en önemli yeri tutmakta, bu ülkeyi Hindistan Kuveyt ve S.Arabistan takip etmektedir. Türkiye, Etiyopya'nın ithalatında aldığı % 3,6 pay ile 7. sırada yer almaktadır.

Etiyopya'nın Ükelere Göre İthalatı 2023 (milyon dolar, % pay)

Kaynak: Trademap, Etiyopya verileri
[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Etiyopya 1992 yılından itibaren serbest pazar ekonomisi uygulamaya başlamıştır. Bu durum ülkede özel sektör yatırımlarını da beraberinde getirmiştir. Pazar ekonomisine geçişle birlikte ülkede birçok reforma gidilmiş, bu reformlar başta kamuya ait işletmelerin özelleştirilmesi olmak üzere, ana hatlarıyla dış ticaretin liberalizasyonu, yurt içindeki ürün fiyatlarının yeniden belirlenmesi ve ülkede devalüasyona gidilmesi gibi konuları içermiştir.

Etiyopya'da yatırım yapılabilecek birçok alan söz konusudur. Etiyopya'da iş kurma ve yatırım maliyetlerinin de oldukça düşük olduğu kabul edilmektedir. Ülke gerek iklimi, gerek verimli toprakları ve bol miktardaki hammadde kaynakları ile yabancı yatırıma da elverişli imkanlar sunmaktadır. Avrupa, Ortadoğu ve Asya ülkeleri ile diğer Afrika ülkelerine iyi bir bağlantı noktasında bulunması Etiyopya'nın Afrika'da yatırım yapılabilecek cazip ülkeler arasında yer almasını sağlamaktadır.

Etiyopya'dan dünyanın diğer ülkelerine nakliyenin nispeten ucuz olması, dünya ülkeleri arasında işgücünün en ucuz olduğu ülkelerden birisi olması ve aynı zamanda ucuz hidro enerji Etiyopya'ya yatırımları cazip kılan diğer unsurlardır.

Etiyopya'da politik istikrarın sağlanmış olması ve özellikle işgücü maliyetlerinin oldukça düşük oluşu yabancı yatırımları özendirici rol oynamaktadır. Etiyopya'da bir iş verene bir işgücünün aylık maliyetinin 90-110 dolar civarında olduğu dikkate alınırsa Etiyopya'nın işgücü konusundaki elverişli durumu daha iyi anlaşılabilir.

Etiyopya oldukça liberal bir yatırım kanununa sahip olup, ülkede yatırımları düzenlemek ve yatırımcılara uygun yatırım ortamı oluşturmak amacıyla Etiyopya Yatırımlar Komisyonu kurulmuş ve oluşturulan ortam yabancı yatırımcılar için oldukça elverişli imkanlar sunar hale getirilmiştir.

Yeni yatırım kanunu çerçevesinde ülkede hemen bütün alt sektörler yabancı yatırımlara açık olmakla beraber, özellikle tarım, telekomünikasyon, enerji ve havacılık hizmetleri yabancı yatırımlar için en cazip yatırım alanlarını oluşturmaktadır.

Yapılan çalışmalarla Etiyopya'da yabancı yatırımcılar bürokratik işlemlerde eskisi gibi sıkıntı çekmemekte, yabancılar işlerin büyük kısmı için Etiyopya Yatırım Komisyonu'na başvurumaktadırlar. Etiyopya Yatırım Komisyonu, yatırım izinleri, çalışma izinleri, oturma izinleri ve yatırım yapılacak arazilerin tahsisinde ana merci olarak rol oynamaktadır.

Etiyopya'da özellikle 2000'li yıllardan itibaren doğrudan yabancı yatırımlarda önemli gelişmeler olmuş ve özellikle 2000'li yılların ilk yıllarında genel olarak önemli artışlar görülmüştür. UNCTAD verilerine göre Etiyopya'da 2016 yılı itibariyle yaklaşık 4 milyar dolar düzeyinde gerçekleşen doğrudan yabancı yatırımlar, 2021 yılı itibariyle 4 milyar doların üzerine çıkmış, 2022 yılında 3,7 milyar dolar olarak gerçekleştiği, 2023 yılında da yine 3,7

milyar dolar olarak gerekleŖtiđi tahmin edilmektedir. 2024 yılında ise 3,6 milyar dolar olarak gerekleŖmesi beklenmektedir.

lke DıŖından Gelen Doğrudan Yatırımlar

	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*
lke dıŖından gelen doğrudan yatırım (milyon \$)	3 263,00	3 523,00	4 500,00	4 900,00	5 300,00	5 800,00	5 400,00
lke dıŖından gelen doğrudan yatırımın GSYİH ya oranı (%)	2,10	2,40	3,00	2,60	2,50	2,40	2,00

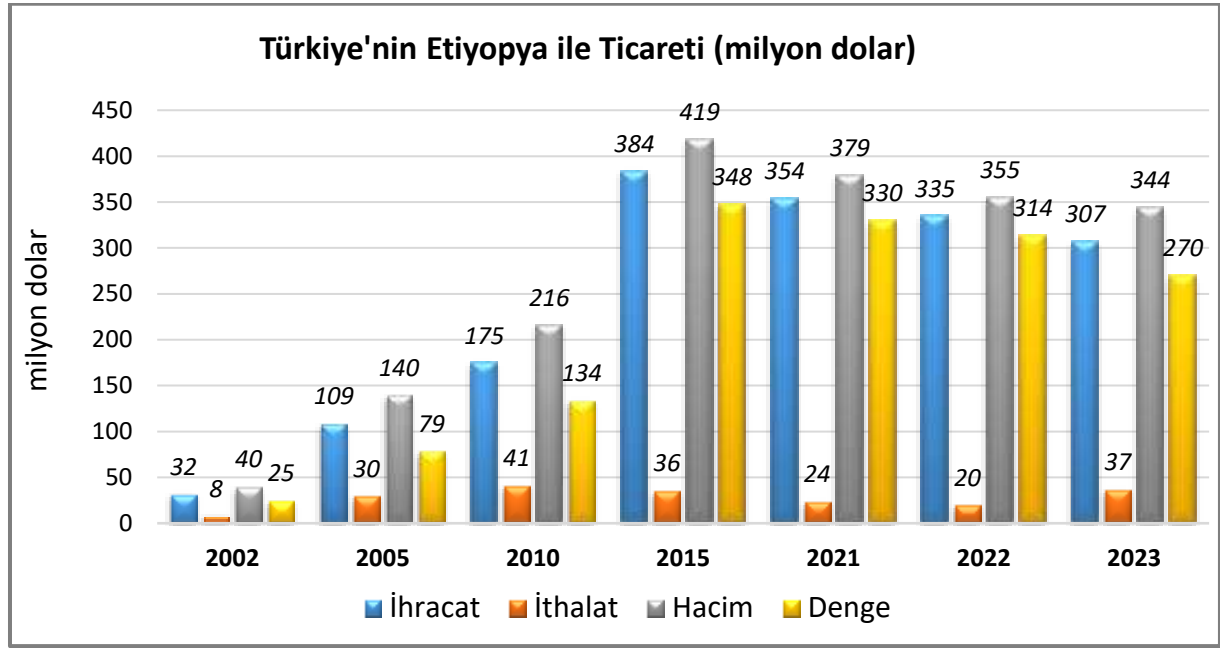
(*) Tahmini Veriler

Kaynak: EIU

TÜRKİYE ile TİCARET

Genel Durum

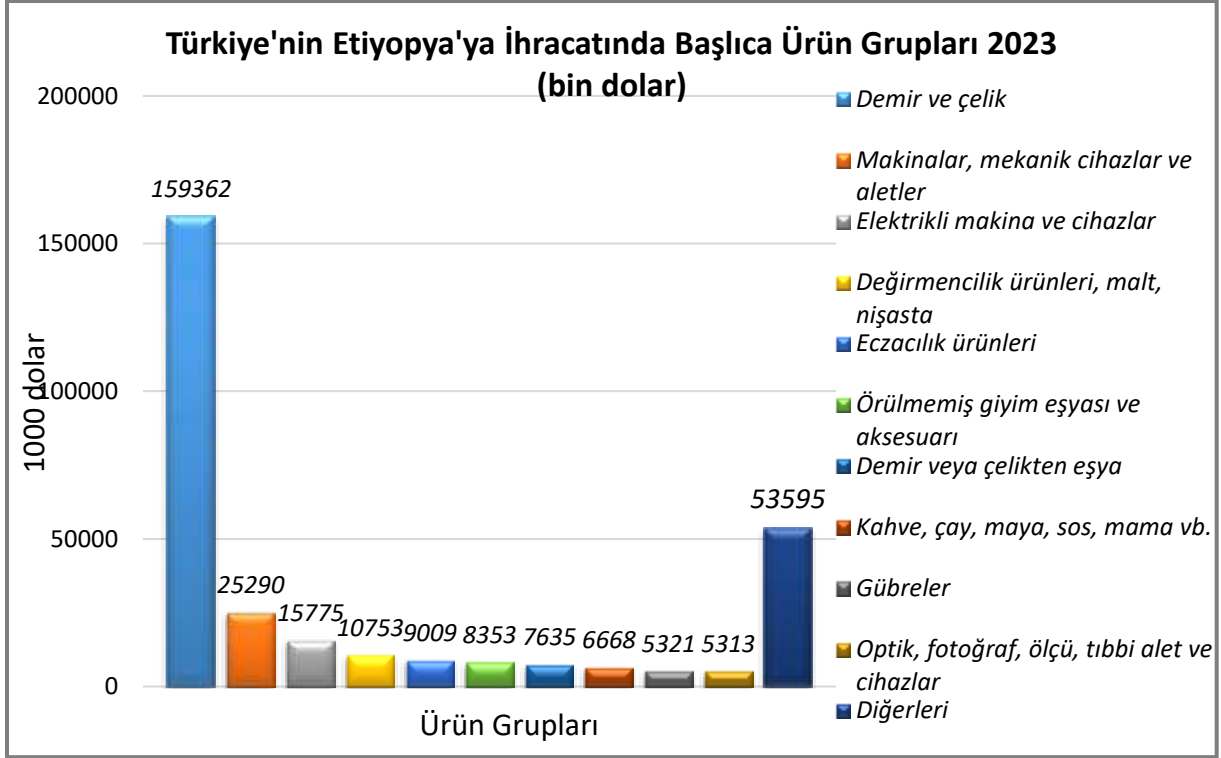
Etiyopya Türkiye dış ticareti özellikle 2015 yılından itibaren önemli ölçüde artış göstermiştir. Etiyopya'ya ihracatımız 2015 yılında 384 milyon dolarla maksimum düzeye ulaşmış, ancak 2020 yılı itibariyle 231 milyon dolar 2021 yılında 354 milyon dolar, 2022 yılında ise 335 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İthalatımız ise 2019 yılında 51 milyon dolarla maksimum düzeye erişmiş, 2021 yılında, 24 milyon dolar, 2022 yılında ise 20 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İki ülke arasındaki dış ticaret ülkemiz lehine fazlalık vermekte olup, 2023 yılında Etiyopya ile olan dış ticaretimiz ülkemiz lehine 270 milyon dolar fazla vermiştir.

Kaynak: Trade Map (Türkiye verileri)

Türkiye'nin Etiyopya'ya İhracatında Başlıca Ürünler

Etiyopya'ya ihracatımızda 2021 yılı itibariyle başta inşaat demiri olmak üzere hava taşıtları ve inşaat malzemeleri olmak üzere tıbbi ilaçlar, toprak taş metal ayıklama ve işleme makinaları, un ve jeneratörler en önemli yeri tutmaktadır.

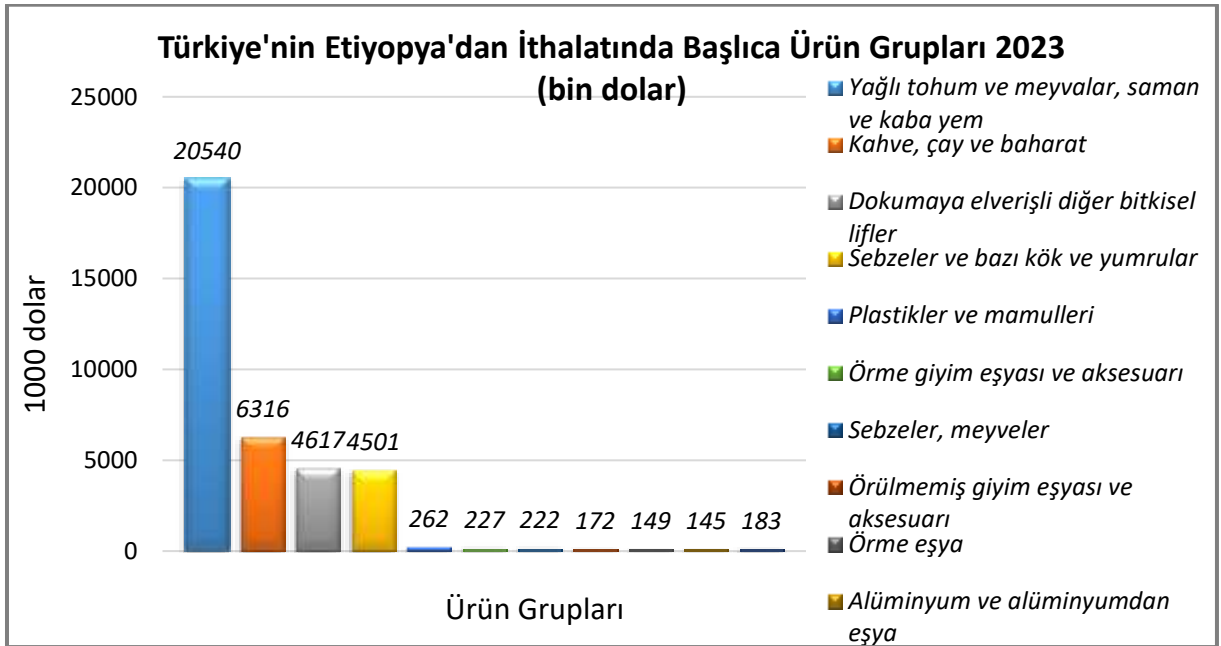

Kaynak: Trademap (Türkiye verileri)

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Türkiye'nin Etiyopya'dan İthalatında Başlıca Ürünler

Etiyopya'dan ithalatımızda ise yağlı tohumlar (susam), kahve, kuru bakliyat ve keten iplikler en önemli yeri tutmaktadır.

Kaynak: Trademap (Türkiye verileri)

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

EKLER:***EK-1: Etiyopya'nın İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)***

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER	2021	2022	2023	Pay (% 2023)	Değişim (%, 2022- 2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)			3 057 629	3 083 778	2 857 941	100	-7,3
1.	901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	1 189 214	1 513 246	1 224 993	42,9	-19
2.	1207	Diğer yağlı tohumlar ve meyveler	325 017	208 981	258 468	9	23,7
3.	713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	188 385	174 212	257 414	9	47,8
4.	603	Buket yapmaya elverişli veya süs amacına uygun kesme çiçek ve çiçek tomurcukları	254 528	229 495	231 113	8,1	0,7
5.	709	Diğer sebzeler (taze/soğutulmuş)	270 569	232 395	185 338	6,5	-20,2
6.	1201	Soya fasulyesi	43 273	44 714	130 178	4,6	191,1
7.	204	Koyun ve keçi etleri (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	90 519	88 358	61 266	2,1	-30,7
8.	602	Diğer canlı bitkiler (kökleri dahil) çelikler, aşı kalem ve gözleri; mantar miselleri	35 545	25 676	30 816	1,1	20
9.	1208	Yağlı tohum ve meyvelerin un ve kaba unları (hardal unu hariç)	20 014	23 753	27 417	1	15,4
10.	1905	Tatlı Bisküvi ve Gofretler	10 800	14 750	22 539	0,8	52,8
11.	8407	Kıvılcım ile ateşlemeli içten yanmalı doğrusal veya döner pistonlu motorlar (patlamalı motor)	0	0	19 689	0,7	0
12.	6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	27 866	28 995	18 317	0,6	-36,8
13.	8430	Toprak, maden, cevher kazıma, taşıma, ayırma, seçme makinaları, kazık varyoşları, kar küreyici ve püskürtücü, vb makine	166	18	15 667	0,5	86938,9
14.	6111	Bebek için giyim eşyası ve aksesuarı (örme)	27 233	19 923	15 566	0,5	-21,9
15.	701	Patates (taze/soğutulmuş)	11 559	17 622	15 411	0,5	-12,5

Kaynak: Trademap, (Etiyopya verileri)

EK-2: Etiyopya'nın İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER (İlk 15)	2021	2022	2023	Pay (% 2023)	Değişim (% 2022-2023)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)			15 289 980	16 544 493	17 036 379	100	3
1.	2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	949 107	890 693	2 421 599	14,2	171,9
2.	3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	362 627	773 324	697 178	4,1	-9,8
3.	8703	Otomobiller	505 333	736 431	575 323	3,4	-21,9
4.	3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	226 983	522 255	495 378	2,9	-5,1
5.	1511	Palm yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	883 072	893 780	491 392	2,9	-45
6.	3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	502 435	354 990	459 649	2,7	29,5
7.	8411	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri	114 448	97 297	405 765	2,4	317
8.	8704	Esya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	416 623	455 850	388 028	2,3	-14,9
9.	8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	252 283	436 450	348 250	2	-20,2
10.	1001	Buğday ve mahlut	938 626	865 369	337 490	2	-61
11.	1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	581 554	577 296	277 703	1,6	-51,9
12.	1006	Pirinç	686 542	453 656	226 033	1,3	-50,2
13.	8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	92 879	133 120	196 141	1,2	47,3
14.	1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	445 611	459 459	181 724	1,1	-60,4
15.	3002	Serum, aşı, toksin vb. ürünler	275 478	391 564	170 297	1	-56,5

Kaynak: Trademap, (Etiyopya verileri)

EK-3: Etiyopya'nın Ülkelere Göre İhracatı (bin dolar)

Sıra	Ülke (ilk 15)	2021	2022	2023	Pay (% 2023)	Değişim (% 2022-2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		3 057 629	3 083 778	2 857 941	100	-7,3
1.	S. Arabistan	215 538	267 939	297 762	10,4	11,1
2.	ABD	330 215	334 495	276 310	9,7	-17,4
3.	Hollanda	229 347	216 917	218 596	7,6	0,8
4.	BAE	189 768	205 681	163 815	5,7	-20,4
5.	Somali	360 838	264 805	142 082	5	-46,3
6.	Hindistan	101 188	90 332	139 177	4,9	54,1
7.	Almanya	243 943	257 850	135 330	4,7	-47,5
8.	Çin	84 470	129 901	131 579	4,6	1,3
9.	G. Kore	85 686	119 760	116 070	4,1	-3,1
10.	Japonya	106 172	133 008	104 064	3,6	-21,8
11.	İsrail	105 942	99 053	103 952	3,6	4,9
12.	Cibuti	102 899	86 784	98 325	3,4	13,3
13.	Belçika	131 004	138 048	92 261	3,2	-33,2
14.	Singapur	48 076	42 332	73 430	2,6	73,5
15.	Kenya	15 288	28 979	64 864	2,3	123,8
...
19.	Türkiye	41 201	25 264	46 343	1,62	83,4

Kaynak: Trademap, (Etiyopya verileri)

EK-4: Etiyopya'nın Ülkelere Göre İthalatı (bin dolar)

Sıra	Ülke (İlk 15)	2021	2022	2023	Pay (% 2023)	Değişim (%, 2022- 2023)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		15 289 980	16 544 493	17 036 379	100	3
1.	Çin	4 035 057	4 957 722	5 567 885	32,7	12,3
2.	Hindistan	2 403 950	2 364 927	1 636 451	9,6	-30,8
3.	Kuveyt	511 139	344 835	1 326 334	7,8	284,6
4.	S. Arabistan	357 396	524 645	1 128 294	6,6	115,1
5.	ABD	1 168 345	1 102 365	1 080 026	6,3	- 2
6.	Fas	364 763	697 667	676 075	4	-3,1
7.	Türkiye	764 567	744 080	619 476	3,6	-16,7
8.	BAE	513 239	564 460	471 538	2,8	-16,5
9.	Mısır	241 937	570 614	454 315	2,7	-20,4
10.	Japonya	358 289	369 393	381 633	2,2	3,3
11.	İngiltere	206 067	225 999	362 219	2,1	60,3
12.	Endonezya	235 623	241 452	331 202	1,9	37,2
13.	Malezya	631 204	506 228	263 881	1,5	-47,9
14.	İtalya	274 700	229 645	248 843	1,5	8,4
15.	Cibuti	187 805	356 878	205 625	1,2	-42,4

Kaynak: Trademap (Etiyopya verileri)

Ek-5: Türkiye'nin Etiyopya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER (İlk 15)	2021	2022	2023	Pay (% 2023)	Değişim (% 2022-2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)			354 348	334 624	307 074	100	-8,2
1.	7214	İnşaat demiri	42 230	75 947	156 986	51,1	106,7
2.	3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	6 490	6 298	8 207	2,7	30,3
3.	1101	Buğday unu	599	1 410	7 236	2,4	413,2
4.	8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalıplama vb. Makinaları	4 153	8 710	6 793	2,2	-22
5.	8502	Jeneratörler	3 546	4 208	4 525	1,5	7,5
6.	2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	9 504	12 930	4 284	1,4	-66,9
7.	5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	6 725	10 058	3 688	1,2	-63,3
8.	8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	6 691	3 733	3 481	1,1	-6,8
9.	7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	2 206	3 188	3 159	1	-0,9
10.	6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	1 212	3 149	3 028	1	-3,8
11.	3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	0	0	2 922	1	0
12.	8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanlar	4 318	2 625	2 762	0,9	5,2
13.	6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	515	1 918	2 518	0,8	31,3
14.	4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	1 029	513	2 424	0,8	372,5
15.	3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	0	0	2 303	0,7	0

Kaynak: Trademap (Türkiye verileri)

Ek-6: Türkiye'nin Etiyopya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER (İlk 15)	2021	2022	2023	Pay (% 2023)	Değişim (% 2022-2023)
		24 418	20 386	37 334	100	83,1
1207	Diğer yağlı tohumlar ve meyveler	13 093	4 865	20 391	54,6	319,1
0901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	3 239	5 571	6 100	16,3	9,5
5306	Keten iplik	357	220	4 617	12,4	1998,6
0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	4 360	3 680	4 501	12,1	22,3
2008	Yer fıstığı ve diğer kabuklu yemiş ve meyve konserveleri	0	158	222	0,6	40,5
0910	Zencefil, safran, zerdeçal, kekik, defne yaprakları, köri ve diğer baharat	200	178	217	0,6	21,9
3915	Plastikten döküntü, kalıntı ve hurdalar	479	1 201	164	0,4	-86,3
6004	Diğer örme mensucat (en>30cm, elastomerik/kauçuk iplik=>%5)	0	0	149	0,4	0
7601	İşlenmemiş alüminyum	60	65	145	0,4	123,1
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	46	296	129	0,3	-56,4
6211	Spor, kayak ve yüzme kıyafetleri; diğer giyim eşyası	120	43	100	0,3	132,6
1209	Ekim amacıyla kullanılan tohum, meyve ve sporlar	64	0	95	0,3	0
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksi reçineler, polikarbonatlar, alkit reçineler, polialliesterler, vb. (ilk şekilde)	241	1 317	95	0,3	-92,8
5209	Pamuklu mensucat (ağırlık itibarıyla % 85 veya daha fazla pamuk içeren ve m2 ağırlığı 200 gr. ı geçenler)	1 070	1 913	75	0,2	-96,1
1214	İsveç şalgamı, hayvan pancarı, kök yemler, ot, yonca, üçgül, evliya otu, yemlik lahana, acı bakla, fiğ vb.hayvan yemi	14	82	54	0,1	-34,1

Kaynak: Trademap (Türkiye verileri)